
VLADISLAVA PAJEVIĆ

ĐINA PISKEL: OPŠTA ISTORIJA UMETNOSTI

„VUK KARADŽIĆ”, BEOGRAD, 1969. g.;
PREVOD: DUŠAN LOVRIC

Kad god se povede reč o prodaji knjiga, konstatuje se da je knjiga skupa i da se zato slabo prodaje. Traže se izlazi u velikim tiražima i u jeftinijim izdanjima, a to znači slabije opremljenim knjigama. Međutim, u našim knjžarama sve je više luksuznih izdanja iz raznih oblasti. Sve se te knjige dosta prodaju iako su im cene visoke. Oprema im je takva da ih i ona prodaje (sa novim nameštajem, slaže se lepo ilustrovana knjiga), a možda su i knjige iz istorije umetnosti postale neki pomodni artikl. Postoje i drugi razlozi veće prodaje tih knjiga: prvo, mogu se kupiti dok su još u štampi, uz određeni popust; drugo, najviše reklamirana izdanja su upravo ova. Pri izdavanju ovakvih knjiga dolazi do saradnje više izdavačkih preduzeća. Tako je prošle godine knjiga „Opšta istorija umetnosti” izašla istovremeno na slovenačkom, hrvatskosrpskom i srpskohrvatskom. Saradivala su izdavačka preduzeća „Vuk Karadžić” iz Beograda, „Mladinska knjiga” iz Ljubljane i „Mladost” iz Zagreba, što je omogućilo veći tiraž i prodaju iz tri centra istovremeno.

Pregledi slikarstva se sve češće izdaju, bilo kao pregledi slikarstva, ili arhitekture, ili kao vodič kroz svetske muzeje. Knjiga Đine Piskel „Opšta istorija umetnosti” je pokušaj opšteg pregleda slikarstva, arhitekture, skulpture i dekorativnih umetnosti od preistorijskih vremena pa do danas. Prostorno je obuhvaćena zapadna Evropa, tako da naslov knjige ne objašnjava ništa — opšte je svedeno samo na pojedino. Napravljen je i pregled umetnosti stare Grčke, Rima (na Italiji se tokom cele knjige insistira), Egipta i Mesopotamije, jer se smatra da bi umetnost zapadne Evrope bez toga bila nezamisliva. Ono nekoliko stranica koje

su u ovoj knjizi posvećene Indiji, Kini, Japanu i pretkolumbovskoj umetnosti moglo bi da posluži kao skraćeni turistički vodič za put oko sveta, a nikako nekom boljem poznavanju umetnosti tih naroda.

U ovakvim knjigama slika je osnovni cilj, tekst je pisan uglavnom kao komentar uz sliku. Ta kav, skraćeni, način pisanja možda je jedino i moguć, jer se radi o obilju podataka i umetničkih dela. Pošto su reprodukcije zaista odličnog kvaliteta, knjiga je delimično ispunila svoj cilj. U ova tri toma „Opšte istorije umetnosti” Đina Piskel je sakupila reprodukcije vrhunskih umetničkih dela. Tako se popularišu prave vrednosti, slično serijskim TV-filmovima rađenim po vrhunskim književnim delima (takva je serija Budenbrokovich rađena po knjizi Tomasa Mana).

Pošto je ova knjiga Đine Piskel jedno od poslednjih dela takve vrste objavljenih kod nas, setila sam se jedne od prvih knjiga iz ove oblasti koja je kod nas objavljena. Reč je o „Apolu” Salomona Renaka. Pored stručnog prilaza umetnosti (radi se o knjizi koja je nastala početkom našeg veka, kada se o mnogim stvarima još nije znalo), knjiga se odlikuje i jednostavnim izlaganjem. Posle svake glave, posle svakog predavanja o umetnosti nekog kraja, nalazi se odlično uređena bibliografija. Čitajući „Apolo”, oseća se da je čitalac ove knjige poštovan. Čitalac je u mogućnosti da svoje znanje, ukoliko to želi, proširi iz oblasti koja ga interesuje. U „Opštoj istoriji umetnosti” naveden je jedino spisak dela odakle su uzete ilustracije. Da li se pretpostavlja da je pisac zaslužan za sva otkrića u umetnosti o kojima se ovde govori? Ili se možda misli da su sve izvorne knjige iz ovih oblasti svima poznate? Ili, što je najgora pretpostavka, da sem slika i malo priče o slikama pomešane sa malo istorije, čitaoca ove knjige ne treba ništa više da interesuje?

Primedbe koje sam pomenula odnose se skoro na sve pisce ovakvih popularnih izdanja. Postoje ipak neke primedbe koje se odnose na one koji su knjigu izdali. Ako se već prilazi izdavanju knjige koja se zove „Opšta istorija umetnosti”, a u njoj nema ni jedne slike naših umetničkih dela, onda je to propust izdavača. „Apolu” možemo da progledamo kroz prste onakav prikaz vizantijske umetnosti, kakav je Renak dao, jer početkom ovoga veka malo se znalo o umetnosti Vizantije (mada u „Apolu” postoji bar jedna slika iz Jugoslavije — hrišćanski sarkofag iz Dalmacije). Ali posle starih otkrića o Vizantiji, štampati knjigu koja vizantijsku umetnost ovako prikazuje, i to u zemlji gde postoji tradicija u proučavanju vizantolo-

gije, gde su vrlo cenjeni naučnici koji se njome bave, izgleda neodgovorno.

I romanika i gotika u našim krajevima nisu bolje prošle, one su jednostavno zanemarene. Ako se opet vratimo na „Apolo“, evo šta je Salomon Renak u predgovoru napisao: „Novo izdanje ovog dela je brižljivo popravljeno, a bibliografija je izvedena do danas. Dodat je epilog o umetnosti XX veka. APOLO je preveden na engleski, španski, mađarski, italijanski: u tim prevodima su glave o modernoj umetnosti tih zemalja proširene sasvim opravdano“ (kurziv je moj, V.P.).

Nisam čitala knjigu u originalu, pa ne mogu da govorim o stilu kojim je pisana. Ali ako je ovako pisana, kao što u ovom prevodu izgleda, ne služi piscu na čast. Ukoliko je stil u originalu bolji, onda je ovo greška prevodioca. Jedno od osnovnih pravila dobrih prevodilaca je da prevod što manje izgleda kao prevod. Ovde to nije slučaj. Šteta, jer ovakve reprodukcije traže i odgovarajući stil komentara.

